

Letošnje investicije v gradbeništvu

Znano je, da je naše gradbeništvo v tehničnem pogledu skoraj na obrtniški stopnji. Razen delovne organizacije je to eden izmed najvažnejših vzrokov, da je naša graditev še vedno počasna in draga. Celo letos gradbeništva ni uspelo, da bi pravočasno opravilo nekatera dela, čeprav je bil njihov obseg v celoti zmanjšan. V prihodnjih letih nas čakajo nova obsežna dela, in to ne samo v gradnji stanovanj, temveč tudi pri gradnji novih zmogljivosti v industriji, kmetijstvu, prometu ter na drugih področjih gospodarskega življenja. Kljub vsemu temu pa ostane še vedno potreba, da bistveno zmanjšamo uporabo sezonske nekvalificirane delovne sile (na tem mestu smo že objavili primere, da en traktor s 4 »ježi« nado-mesti 224 ljudi, žerjav »Wolf« 140 ljudi, bager z žlico 156 ljudi in podobno).

Zato posvečamo investicijam v gradbeništvu posebno pozornost. Letos smo računali, da bi vložili v gradbeništvo okoli 12,5 milijarde dinarjev (nekaj več kakor 3 milijarde za vzdrževanje zmogljivosti, drugo za zamenjavo in za nove zmogljivosti), z namero, da se ta vsota v naslednjih letih — po možnosti — še poveča.

40% neizkoriščenih kreditov

Toda po dosežanih podatkih je stanje v investiranju naslednje: do julija letos so investicije v celoti porasle za približno 11% zaradi česar lahko računamo, da bo do konca leta določen znesek, če zadevo gledamo v celoti, vloženi.

Toda, če pogledamo dosedanje izpolnjevanje glede na nekatere posebno važne točke, pridemo do sklepa, da imamo vendarle opravka z zakasnitvami pa tudi s popolno odpovedjo. Tako je bilo do avgusta letos iz amortizacijskih skladov porabljenih za 22% sredstev manj kakor leta 1955, čeprav jih je bilo več.

Poseben pomen za investicijsko politiko v gradbeništvu ima splošni investicijski sklad. Narodna banka je iz tega sklada s tečajem dala gradbenim podjetjem na razpolago kredit treh milijard 60 milijonov dinarjev. Ta kredit je bil takole izkoriščen:

— za nakup železnih gradbenih odrov je 47 podjetij dvignilo posojila v znesku 503 milijonov dinarjev;

— za mehanizacijo v gradbeniški obrti je zahtevalo 31 podjetij 278 milijonov dinarjev;

— za mehanizacijo gradbenih del (v to so vračunana tudi transportna sredstva) je 45 gradbenih podjetij zaprosilo za nekaj več kakor milijardo dinarjev.

To znaša skupaj milijardo 788 milijonov dinarjev. Neizkoriščenih ostane tako milijardo 272 milijonov ali nad 40%. Res je,

da tečaj še ni končan. Razen tega je določeno, da bo mogoče ta sredstva izkoristiti tudi po zaključku tečaja. Kljub vsemu temu pa kaj slabo kaže, da bodo vsa ta določena sredstva uporabljena letos.

Znova o »nerentabilnih« strojih

Kako je prišlo do tega, da gradbeništvo ne izkorišča teh sredstev? Kot enega izmed vzrokov moramo navesti tudi to, da so se znašla podjetja letos v nenavadnem položaju, pa so zato potrebovala precej časa, da bi ocenila svoj položaj v novih pogojih in svojo perspektivo. Nadalje so bili natečaji razpisani z določeno zamudo. Oprema je prav tako relativno draga, investicije pa so tukaj postavljene predvsem iz opreme. (Določeno neprožnost so pokazale tukaj tudi nekatera podjetja strojegradnje v svoji politiki cen, čeprav imamo tudi nasprotno primere.) Morda bi tu in tam bilo potrebno, prav tako znova premisliti pogoje, ki jih vsebujejo natečaji.

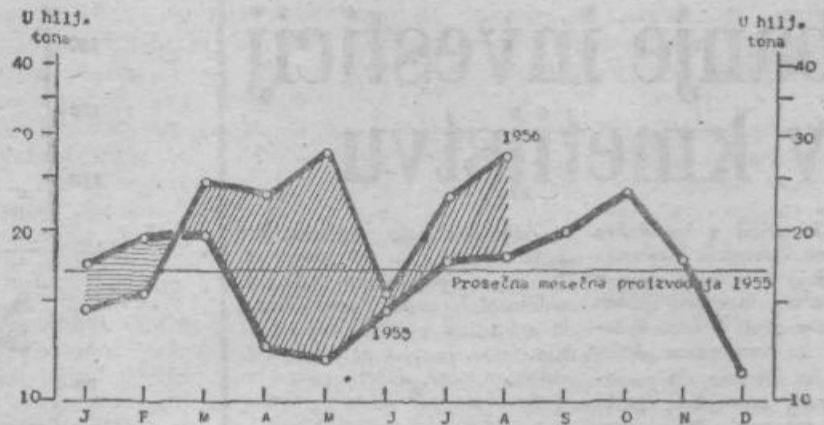
Priznati pa je treba, da so se tudi sama gradbena podjetja včasih neupravičeno izmikala tem investicijam. Včasih subjektivno niti niso dorasla za tako delovno organizacijo, s katero bi dosegla popolno in racionalno izkoriščanje nakupljenih strojev (še tista pičila mehanizacija, s katero sedaj razpolaga gradbeništvo, ni vedno najbolj racionalno izkoriščena). Končno je znano, da so v nekaterih gradbenih podjetjih tudi trdili (res je, da bolj pogosto), da je »fizična« delovna sila rentabilnejša kakor stroj. Lahko je, da se je za temi trditvami skrivala nesposobnost, da bi delo s stroji tako organizirali, da bi bili ti rentabilni. V vsakem primeru pa se ni računalo z dejstvom, da bodo v prihodnjem razdobju stroji relativno čedalje bolj ceneni, izdatki za delovno silo pa čedalje večji. Tako gibanje moramo pričakovati, ker logično izhaja iz vse ekonomske politike, ki jo izvajamo.

Mehanizacija gradbeništva, osvoboditev od zastalega, dragega in počasnega načina graditve — to je potreba vsega gospodarstva, vse jugoslovanske družbe. Ta poudarek je našel svoj prostor tudi v sklepkih, ki so jih lani sprejela naša najvišja vodilna mesta.

S stališča kolektivov in njihovih organov upravljanja pa to ni samo obveznost do skupnosti, temveč tudi do njih samih. Res je, poslov bo zopet vedno več, toda opravljen bodo morali biti v mnogo bolj normalnih pogojih tržišča in konkurence. Tisti kolektivi, ki za tak položaj ne bodo tehnično in ekonomsko pripravljeni, pa bodo trpeli posledice.

M. J.

PROIZVODNJA KEMIČNE INDUSTRIJE ZA KMETIJSTVO

Pri nas je že pred vojno obstojala industrija umetnih gnojil, toda obseg njene proizvodnje je ustrezal majhni uporabi agrotehničnih ukrepov v kmetijstvu. Vsa proizvodnja umetnih gnojil je znašala okrog 70 tisoč ton na leto. Sedaj pa je že tri in pol krat večja.

To veliko povečanje proizvodnje umetnih gnojil je bilo omogočeno z gradnjo novih objektov za proizvodnjo žveplene kisline in superfosfata. Največje nove naprave so zgradili v tovarni »Zorka« v Šabcu. Vendar pa to niso edine nove naprave te industrije. Pri koksarni v Lukavcu so na primer zgradili tovarno, ki izdeluje dušična gnojila iz odpadkov snovi koksarne. Po zaslugi novih tovarn in poponnejšega izkoriščanja starih bo letos proizvodnja umetnih gnojil dosegla okrog 250 tisoč ton.

Ta proizvodnja pa še daleč ne zadostuje za potrošnjo umetnih gnojil v državi. Lani so naše tovarne proizvedle 200 tisoč ton umetnih gnojil, uvozili pa smo 340 tisoč ton.

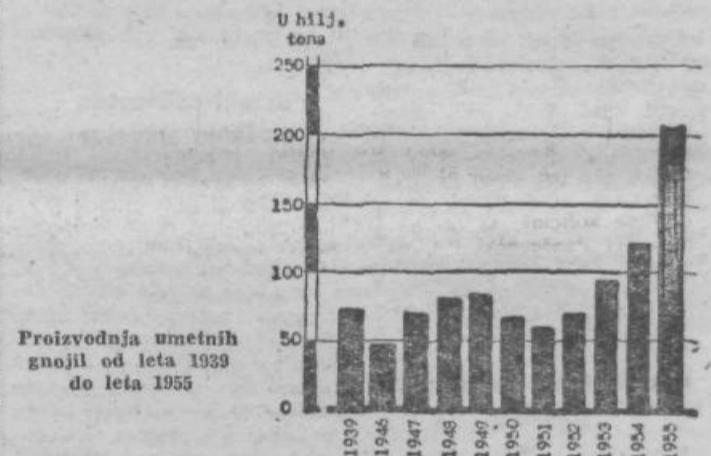
Pa tudi ob tako razmeroma velikem uvozu so količine umetnih gnojil majhne v primerjavi z kmetijskimi površinami. Lani smo imeli na vsak hektar kmetijske površine 30 kg umetnih gnojil. To je desetkrat več kakor pred vojno, vendar pa je kljub temu še vedno malo. Če vzamemo kot merilo potrošnjo gnojil na državnih posevkih v Sloveniji in na Hrvaškem, tedaj bi morali na vsak hektar uporabiti okrog 200 kg umetnih

gnojil. Seveda pa to ni nikakršna zgornja meja potrošnje, temveč vzor za naše sedanje razmere. Če bi splošno potrošnjo dvignili na to višino, bi potrebovali okrog šestkrat večjo količino gnojil, kakor pa smo jo imeli lani.

Dviganje kmetijstva zahteva torej graditev velikih tovarn umetnih gnojil, ali pa trajno zagotovitev velikih sredstev za uvoz. Lani smo dali za uvoženega gnojila skoraj 4 milijar-

in jih delimo predvsem na tiste, in na Hrvaškem, bi potrebovali okrog 30 milijard dinarjev, kar predstavlja četrtno vsega našega uvoza. To so velika sredstva, ki jih naša trgovinska bilanca za zdaj ne more prenesti. Zato so začeli izdelovati načrte za gradnjo dveh tovarn, ene pri Pančevu in druge na Kosovu.

Razen umetnih gnojil pa daje naša kemična industrija kmetijstvu tudi modro galice. Da bi umetna gnojila skoraj 4 milijar-

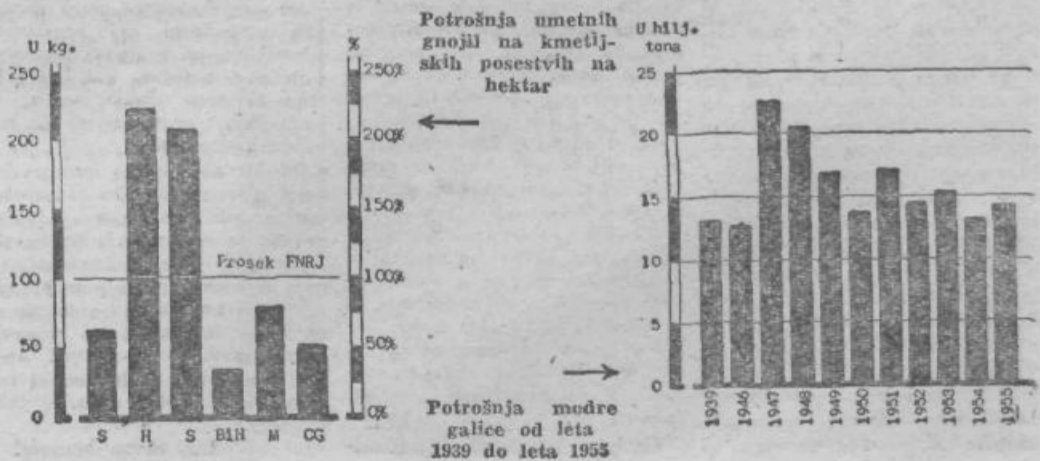

Proizvodnja umetnih gnojil od leta 1939 do leta 1955

de dinarjev. Da bi zagotovili potrošnjo vsega kmetijstva na podlagi standarda državnih kmetijskih posestev v Sloveniji leto okrog 14 tisoč ton. Letos je proizvodnja modre galice nekoliko povečala in je njen počasen porast v skladu s povečanjem površin vinogradov.

Kemična industrija proizvaja še okrog 4 tisoč ton raznih sredstev za zaščito rastlin na leto. Njihov namen je različen svetu.

ki ščitijo rastline pred insekti, in na tiste, ki ščitijo rastline pred zajedalci. Ta sredstva so kmetijskih posestev v Sloveniji veliko bolj pomembna, kolikor bolj občutimo škodo, ki jo povzroča kmetijstvu gobar in ščitna uš. Ta sredstva tudi pričajo, koliko lahko kemična industrija pomaga kmetijstvu pri zagotovitvi večjega pridelka, ki pomeni sedaj kritično točko v proizvodnji mnogih držav na svetu.

Potrošnja umetnih gnojil na kmetijskih posevkih na hektar

Potrošnja modre galice od leta 1939 do leta 1955